

Diakonhjemstuderenter på praksis i Equador:

Norsk barmhjertighet eller de unge kirkers diakoni?

Er de store og dyre helseprosjekter forenlige med behovet for diakonal innsats fra indianerne selv? er et av spørsmålene Leif Hansen og Kåre Flø stiller i denne artikkelen. De har hatt sin praksisperiode på Diatahs ute hos Santalmisjonen i Equador og bl.a. fulgt misjonens mobilklinikker.

Av Kåre Flø og
Leif Hansen

Studieprosjekt

Mens regnet sildrer ned her hjemme på berget, forsøker vi å få ned noe på trykk etter et to måneders langt studieopphold i Equador. Som praksis i diakoni ved det fjerde året av diakoniutdanningen fikk vi godkjent praksis ved Santalmisjonen i Equador. Vi deltok en del i arbeidet ved helseklinikken i Canardalen, som ligger på 3.200 m høyde, og reiste ellers en del rundt for å se på det arbeidet som misjonen driver i landet. I tilknytning til klinikken er det også en mobil helseklinik — en gammel Bedford med innredet «sykestue» på lasteplanet. Som sykepleiere kunne vi delta en del i arbeidet — i første rekke vaksinasjoner. Vaksinasjoner er en viktig del av det forebyggende helsearbeidet som drives, og det er i første rekke barna som er målgruppe. Alle nyfødte ved klinikken får BCG-vaksine like etter fødselen. Hvis foreldrene ikke kommer med barnet, får de ikke utstedt fødselsattest. Fødselsattest er et nødvendig papir her i Equador som så mange andre steder, derfor møter nok de fleste opp.

En dag med mobilklinikken

Det er i Javin vi har klinikkdag i dag. Vi har parkert den store

Bedforden utenfor en liten landhandler. Vi dvs. legen dr. Celso, Kåre og jeg har installert oss med vaksinene og papirene ved et bord utenfor butikken. Inne i mobilklinikken er det muligheter til å få en legeundersøkelse eller få ordnet med tennene — det er nemlig en tannlege med på klinikken. En hund — sikkert en bastard — står under bordet og betrakter det hele. Denne dagen er det fullt kjørt, rundt 70 vaksinasjoner har vi hatt. Det går jevnt på trippelvaksine, BCG-vaksiner og vaksine mot meslinger. Dessuten gis det polio-dråper. Ungene er ikke så forskjellige fra Norge — de hyl og skriker når de ser sprøyta, eller de hyl etter at sprøyta er satt. Mange av indianerne som kommer har lang vei å gå, enkelte bruker hele formiddagen for å få barnet sitt vaksinert. To indianere står borte ved butikken og lesser på hesten — et svært så lurt fremkomstmiddel når en skal ta av fra hovedveien.

For å komme tilbake til klinikken i rett tid (det er der vi bor), tar vi bussen tilbake. På turen opp stopper bussen et sted, og den unge gutten som fungerer som konduktør hopper ut og gir penger til Maria Dolorosa — smertens jomfru. Dette blir gjort for at bussen skal bli beskyttet mot ulykke. — Etterpå kan bussen fortsette sin ville ferd, det er noen utrolige forbikjøringer buss-sjåførene foretar. Det sies om en del at de kjører forbi foran en sving, for da kan de ikke se at

det kommer noen biler imot. Det går heldigvis godt denne gangen også — om det er Maria Dolorosa som beskytter oss skal være usagt. Bortsett fra råkjøringen til sjåføren er turen en nytelse. Himmelen er farget i gull der borte i vest, og skodden som legger seg som et mykt teppe mellom de høye eukalyptustrærne og fjellene, gir det hele et utrolig malerisk preg.

Ved første øyekast kan forholdene her virke ganske idylliske for en utenforstående. Ecuador er et rikt og frodig land fra naturens side, og en skulle tro at menneskene klarte seg bra med den fruktbare jorden. Dessverre er forskjellen mellom fattig og rik stor også i Equador. Som i så mange u-land er det en liten del av befolkningen som «spiser opp mesteparten av kaka». Her oppe i fjellene lever indianerne av små åkerlapper som ofte ikke er nok til å brødfø hele familien. Enkelte tar sesongarbeid på de store plantasjene i lavlandet, og en del

Diakonhjemsstudenter på praksis i Ecuador med bl.a. arbeid på mobilklinikken til Santalmisjonen, her i San Isidro (bildet til høyre). Kåre Flø (øverst) og Leif Hansen (nederst til venstre) i sving med vaksinasjonsprogrammet.

flytter inn til slummen i de store byene. Arbeidsdagen for menneskene her ute på campoen (landsbygda) varer fra soloppgang til solnedgang. 8-timers arbeidsdag og arbeidsmiljølov er ukjente begreper for fjellbøndene her i Canardalen. Men også her, i en hverdag som er så forskjellig fra den vi kjenner til i Norge blir evangeliet om Kristus forkynt. Misjonen har arbeidet tungt her i Canar, og det har ikke alltid vært like greit for de indianerne som har stått fram som evangeliske kristne. I den siste tiden har imidlertid mange vendt om. På en innvielsesfest av den nye kirken i Canar, var det over 10 personer som sto fram og bekjente seg som kristne, for første gang.

Opp gjennom årene er det blitt bygd opp en mengde forestillinger om det gode omsorgs- og barmhjertighetsarbeidet misjonen driver, og dette arbeidet er blitt betegnet som diakoni. Norsk misjon har opp gjennom

hele sin historie vært handlingsorientert, og misjonærene har med stor selvpoffrelse bidratt til å bedre livssituasjonen til enkeltindivider og familier. Santalmisjonen i Ecuador driver sitt «diakonale arbeid» i vesentlig grad gjennom de diakonale prosjektene, bl.a. helseprosjektet i Canar. Vi vil imidlertid stille spørsmålstegn ved om en kan betegne dette som diakoni, og om misjonen og de nasjonale kirker på lengre sikt er tjent med en slik type arbeid. Et viktig spørsmål en bør ta stilling til er **hvem** som skal drive diakoni — er det misjonen som gjennom sine «diakonale prosjekter» som skal drive diakoni overfor de som har behov for omsorgstjeneste av ulike slag, eller bør det diakonale arbeidet organiseres og springe ut fra det lokale miljøet/den lokale menigheten? Spørsmålet stilles på denne måten for å vise at her ligger det store spenninger i tanken omkring diakoni i en misjonssammenheng. Santalmi-

sjonen har noen refleksjoner om dette i sitt strategidokument.

«Selv om denne ressurskrevende — fremmedfinansierte — virksomheten uten tvil har brakt med seg såvel helse som velsignelse for mange mennesker, som samfunnsutvikling, er det heller ingen tvil om at menighetene står langt på avstand fra det hele. De nasjonale troende er ikke integrert i denne diakoniformen, og det kan de heller ikke bli.» På tross av denne erkjennelsen satser altså DnS på store fremmedfinansierte prosjekter. Misjonen har foretatt et bevisst, men etter vår mening galt valg. Det virker som om det for misjonen er viktigere selv å drive barmhjertighetsarbeid, enn å lære opp til å stimulere en diakoni som kan vokse ut fra de unge kirkerne misjonen er med og oppretter. Det er misjonærene som med utgangspunkt i sitt kall og sin tjeneste som skal drive diakoni.

Den type arbeid som Santalmisjonen driver gjennom sine diakonale prosjekter, innebærer manglende delaktighet fra de nasjonale krefter. Pga. denne manglende delaktigheten er det også grunn til å anta at f.eks. helseprosjektet i Canar får mindre effekt i lokalsamfunnet.

I en samtale med en av misjonærene på feltet ble det påpekt at det ligger en klar fare i at helseprosjektet kan fungere som soyepute i forhold til å utvikle diakoni i menighetene i Canardalen.

Selv om disse diakonale prosjektene er såkalt Norad-finansierte, er de likevel en stor økonomisk belastning for misjons-

Forts. s. 15

Overganger

Fra s. 2

Hun har sveket søstersolidariteten, delaktigheten i den aktive og nødvendige diakonale tjeneste. Hun har sviktet det første bud. I stedet har hun, i likhet med mennene i Jesu følge, satt seg som en disippel ved hans føtter for å høre hans ord. Kan vel det ha prioritet når det gjelder å tjene og elske Herren og hans folk? Marta forventer støtte fra Herren. Han er den ubestridte autoritet. Han er Herren som kan tale Maria til rette, hun som hører på hans ord.

Kunne ikke Jesus sagt til Maria at hun skulle ta i sammen med Marta? Kunne han ikke gitt en liten innrømmelse til Martas rimelige bønn? Jesus gjør det ikke. I denne situasjonen oppfordrer han ikke moralistisk til solidaritet og felles løft i den diakonale tjeneste.

Jesu svar er skarpt, så skarpt at en rekke tekstvarianter har sløvet eggen i hans svar. Noen utelater rett og slett ordene om det ene nødvendige. Andre sier: «Få ting er nødvendig» eller sier: «Få ting er nødvendig, eller (egentlig) bare ett.» Dermed gis det også et visst rom for Marta og hennes tjeneste. Men at bare ett er nødvendig og at dette ene ikke er diakonien, det er skarpt og provoserende.

Det første ledd i det dobbelte kjærlighetsbud om å elske Herren får en klar og entydig fortolkning. Det er bare ett som er nødvendig. Det er bare ett som er den gode del. Selv det å tjene Herren og hans følgesvenner er unødvendig i forhold til å sette seg ved hans føtter og å la seg tjene av ham og hans ord. Den nødvendige Gudstjeneste er ikke vår tjeneste for Herren, men Herrens tjeneste for oss gjennom sitt ord. Å stille seg inn un-

der denne tjeneste, er å elske Herren av hele sitt hjerte, av all sin kraft og av all sin forstand!

Forts. fra s. 7

diskriminering er også tatt opp i naboundersøkelsen. Her viser det seg at vel halvparten av innvandrerne har opplevd å bli diskriminert. 20% av alle som rapporterte dette hadde vært utsatt for handlinger som rammes av straffelovens bestemmelser om skadeverk og vold. Den vanligste formen for diskriminering er skjellsord fra ukjente på gaten. Det oppsiktsvekkende er at barn og unge har gjort dette i to tredjedel av tilfellene. Dataene i nabolagsundersøkelsen tyder altså på at norske barns fordommer overfor innvandrere er så sterke at de omsettes i handlinger også overfor voksne innvandrere.

Forts. fra s. 9

selskapet, og tar en stor del av det totale budsjett for Equadorfeltet. Norad står for 80% av finansieringen, men de resterende 20% av disse pengekrevene prosjektene må misjonen dekke.

Vi vil ikke her begi oss inn på å kommentere forholdet mellom misjon og utviklingshjelp, men vil bare spørre om dette er en riktig bruk av misjonens knappe ressurser. Særlig fordi vi mener at denne «prosjektdiakonien» har ført til at misjonen har forsumt arbeidet med å utvikle diakonalt arbeid i de nye menighetene.

Det siste året har det vært en sterk debatt om misjon og utviklingshjelp. For oss kan det virke som om begrepet diakoni brukes for å legitimere de prosjektene misjonen i samarbeid med Norad har satt i gang. Vi får bare håpe på at forholdet mellom mi-

sjon og diakoni blir videre debattert — ikke minst hvordan diakonalt arbeid i en misjonssammenheng kan organiseres.

Fra s. 11

bekjennelsen til den helheten i det kristne liv som er viktig, kom det frem i samtalen. — Etter en periode med unnskyldning for at en var kristen eller drev kristen omsorg er nå tiden inne til en besinnelse på vår egenart og en frimodig bekjennelse av denne. Ikke som før da man tok det som et kavalitetstegn at det ikke kunne merkes at man (eller institusjonen) var kristen.

Salving av syke

Liturgikommisjonen var også «tilstede» ved Fæhn og dennes forslag til liturgi for salving av syke ble tatt opp og hilst velkommen. Det ble uttrykt store forventninger til denne og man ville gi en støtteuttalelse til kommisjonen for å få denne med i alterboken.

Arbeidet videre

Arbeidet med «Kirkens helbredende tjeneste i denne form vil bli tatt opp av diakonirådet, dersom det går som dets formann, Wenaas, ønsker og de fremmøtte ga sin tilslutning til. Det vil da bli etablert et arbeidsutvalg, etter hva man må tro i samarbeid med Kristelig Legeforening som skal arbeide spesielt med «Kirkens Helbredende Tjeneste». Dermed har man knyttet disse spørsmål til diakonien der de naturlig hører hjemme. Under arbeidsutvalget vil det bli etablert en del grupper med begrenset varighet. Grupper som tar for seg: 1. Helbredelse og undere, 2. Smerte, 3. Hjelp

Forts. s. 16